

	<p>СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРИРОДИ ТА СУСПІЛЬСТВА»</p> <p>Рівень вищої освіти: Другий (магістерський) Спеціальність: <u>101 Екологія</u> Рік навчання: <u>1-й, семестр 2-й</u> Кількість кредитів ECTS: <u>6 кредитів</u> Назва кафедри: <u>Екології та охорони</u> <u>навколишнього середовища</u> Мова викладання: <u>українська</u></p>
Лектор курсу	к.г.н., доц. Мудрак Галина Василівна
Контактна інформація лектора (e-mail)	mudrakgalyna@vsau.vin.ua, galina170971@ukr.net

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Стратегія сталого розвитку природи та суспільства» є обов'язковою компонентою ОПП.

Загальний обсяг дисципліни 180 год.: лекції - 32 год.; практичні заняття - 28 год., самостійна робота – 120 год.

Формат проведення: лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

При вивченні даної дисципліни можуть використовуватися знання, отримані з таких дисциплін (пререквізитів): «Методологія та організація наукових досліджень в екології з основами інтелектуальної власності», «Регіональна екологія», «Утилізація та поводження з відходами», «Природно-ресурсний потенціал України».

Основні положення навчальної дисципліни можуть застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізитів): «Системний аналіз якості навколишнього середовища», «Екотехнології відновлення природних екосистем», проходженні виробничої практики та підготовки кваліфікаційної роботи.

Призначення навчальної дисципліни

Освітня компонента «Стратегія сталого розвитку природи та суспільства» спрямована на отримання здобувачами однієї з важливих і універсальних компетентностей – володіти системою базових знань з основ цілісного екоцентричного світогляду щодо напрямів розвитку природи та суспільства, шляхів гармонізації екологічних, економічних та соціальних аспектів людської діяльності на глобальному, регіональному та локальному рівнях, а

також сучасних підходів щодо кількісної оцінки управлінських рішень у контексті сталого розвитку.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку природи та суспільства» є формування у здобувачів відповідних компетентностей для вирішення прикладних завдань з стратегії сталого розвитку природи та суспільства, зокрема проблем взаємодії людини і навколишнього середовища, необхідних для прийняття рішень у подальшій професійній діяльності згідно з принципами сталого розвитку.

Завдання вивчення дисципліни

Теоретична та практична підготовка самостійно виявляти екологічні взаємодії людини і довкілля, шляхи гармонізації екологічних, економічних та соціальних аспектів людської діяльності на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКИХ НАБУВАЄ ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральною, загальними та фаховими компетентностями, зокрема:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

фахові компетентності (ФК):

ФК5. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.

ФК9. Здатність самостійно розробляти екологічні проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

ПР1. Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.

ПР2. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.

ПР4. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проєктів в умовах суперечливих вимог.

ПР8. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

ПР9. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти соціальні навички (soft skills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, робота з інформаційними джерелами), робота в команді (реалізується через: метод проєктів), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів).

ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теми	Форми організації навчання та кількість годин		Самостійна робота, кількість годин
		лекційні заняття	практичні заняття	
1	Основні поняття і визначення сталого розвитку	2	2	8
2	Механізми функціонування і розвитку системи	2	2	8
3	Закономірності взаємодії суспільства і природи	2	2	8
4	Основні ознаки сучасної біосферної кризи	2	2	8
5	Міжнародна нормативно-правова основа сталого розвитку	2	2	8
6	Принципи забезпечення сталого розвитку	4	2	13
7	Еколого-економічні системи та їх розвиток	2	2	8
8	Моніторинг переходу до сталого розвитку	4	2	14
9	Стратегія і тактика реалізації екологічної політики	2	2	8
10	Альтернативні стратегії розвитку людства	2	2	7
11	Основи місцевого плану дій з охорони навколишнього середовища	2	2	8
12	Особливості забезпечення сталого розвитку при переході до інформаційного суспільства	2	2	7
13	Екологічна етика і освіта для сталого розвитку	2	2	8
14	Теоретичні засади сталого розвитку громад	2	2	7
Разом		32	28	120

Самостійна робота здобувача вищої освіти

Організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання та виконання індивідуального творчого завдання.

Самостійна робота здобувача є одним із способів активного,

цілеспрямованого набуття нових для нього знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність вирішувати наукові та практичні завдання.

Виконання здобувачем самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою програмою для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять. Організація самостійної роботи здобувачів передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, розробку навчально-методичного забезпечення; виконання здобувачем запланованої самостійної роботи; контроль та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

Індивідуальні завдання здобувач виконує самостійно під керівництвом викладача згідно з індивідуальним навчальним планом.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

Види самостійної роботи

№ п/п	Вид самостійної роботи	Години	Термін виконання	Форма та метод контролю
1	Підготовка до лекційних і практичних занять	30	щотижнево	Усно та письмово
2	Підготовка самостійних питань з тематики дисципліни	30	щотижнево	Усно та письмово
3	Індивідуальні завдання	30	2 рази в семестр	Обговорення усного захисту
4	Підготовка до контрольних робіт та тестування	30	2 рази на семестр	Тестування у системі СОКРАТ
Разом		120		

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г. Стратегія сталого розвитку: Підручник. Херсон: Олді-плюс, 2012. 446 с.
2. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Ракоїд О.О. Стратегія сталого розвитку: Підручник. К.: ВЦ НУБІПУ, 2018. 446 с.
3. Замула І.В., Давидова В.В., Кірейцева Г.В. та ін.. Стратегія сталого розвитку: еколого-економічний аспект. Навчальний посібник. ЖДТУ, 2017. 200 с.
4. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник. К.: ДП «Прінт сервіс». 2016. 109 с.

5. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. акад. НАН України Б.Є. Патона. Київ: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2016. 72 с.

6. Основи стійкого розвитку. Навч. посібник. [За ред. Л.Г. Мельника], Суми: Університетська книга, 2016. 654 с.

7. Маркіна Л.М., Трохименко Г.Г., Ушкац С.Ю., Жолобенко Н.Ю. Сталий розвиток довкілля Навчальний посібник. 2020. 224 с.

Додаткова література

1. Allaby M. Basics of Environmental Science. London, 2002.

2. Артеменко В.Б. Індикатори стійкого соціально-економічного розвитку регіонів. *Регіональна економіка*. 2006. № 2. С. 90–97.

3. Дейлі Герман. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку/переклад з англійської: Інститут сталого розвитку. К.: Інтелсфера, 2002. 312 с.

4. Драган І.О. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України [монографія] [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М.А. Хвесика]; ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НААН України». К.: ДУ ГЕПСР НАН України, 2015. 40 с.

5. Лутковська С.М. Стійкій і сталий розвиток системи екологічної безпеки в умовах глобалізації. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 2. С. 5-11.

6. Мудрак Г.В. Використання екологічних, соціально-економічних індикаторів сталого розвитку територіальних громад Східного Поділля. *Сільське господарство та лісівництво*. Вінниця. 2022. № 2 С. 155–170. DOI: <https://doi.org/10.37128/2707-5826-2022-1-11>

7. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Стратегія збалансованого розвитку Вінницької області: екологічна складова. Навчально-методичний посібник. Вінниця: ВАТ «Міська друкарня», 2013. 84 с.

8. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Екологічна політика як пріоритетна складова стратегії збалансованого розвитку Вінницької області: Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2017. 69 с.

9. Мудрак Г.В., Мудрак О.В. Науково-практичні аспекти раціонального використання агроландшафтів Середнього Придністер'я в контексті стратегії сталого розвитку регіону. *Сільське господарство та лісівництво*. Вінниця. 2020. № 19 С. 159–176. DOI: 10.37128/2707-5826-2020-4-14

10. Мудрак О.В., Ганчук М.М., Мудрак Г.В., Шевченко І.А., Зіновчук Н.В., Хаєцький Г.С. Збалансованість територіальної організації агроландшафтів Східного Поділля: науково-методичні і практичні підходи. *Агроекологічний журнал*. 2021. № 4. С. 12–19. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.4.2021.252949>

11. Мудрак Г.В. Використання екологічних, соціально-економічних індикаторів сталого розвитку територіальних громад Східного Поділля.

Сільське господарство та лісівництво. Вінниця. 2022. № 2 С. 155–170. DOI: <https://doi.org/10.37128/2707-5826-2022-1-11>

12. Проблеми сталого розвитку України. Вид. третє (переробл. і доповнене). К.:БМТ, 2015. 423 с.

13. Програма дій «Порядок денний на 21 століття» [Пер. з англ.]: ВГО «Україна. Порядок денний на 21 століття». К.: Інтелсфера, 2000. 360 с.

14. Програма дій з подальшого впровадження Порядку денного на 21 століття [Переклад з англ.]: ВГО «Україна. Порядок денний на 21 століття». К.: Інтелсфера, 2000. 58 с.

15. Цілі сталого розвитку. Моніторинговий звіт. 2021. URL: https://ukrstat.gov.ua/csr_prezent/2020/ukr/st_rozv/publ/SDGs%20Ukraine%202021%20Monitoring%20Report%20ukr.pdf

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної екологічної інспекції у Вінницькій області. URL: <https://vin.dei.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Вінницького обласного центру з гідрометеорології. URL: <https://meteo.vn.ua/>

3. Офіційний сайт управління розвитку територій та інфраструктури Вінницької ОВА. URL: <https://www.vin.gov.ua/upr-ter>

4. Офіційний сайт Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області. URL: <https://www.vingudpss.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Басейнового управління водних ресурсів р. Південний Буг. URL: <https://buvrpb.davr.gov.ua/>

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У кінці семестру, здобувач вищої освіти може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються упродовж семестру, до 10% за показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності і до 30% підсумкової оцінки – за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів: поточний контроль – загальна відповідність заявленим компетентностям за результатами лекційних і практичних занять – 40 балів (усний контроль: опитування, бесіди, доповіді, повідомлення на задану тему, індивідуальні завдання та ін.); рубіжний контроль (контрольні роботи у формі тестування) – 20 балів; показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності – 10 балів, підсумковий контроль, (іспит в тестовій формі) – 30 балів. Разом: 100 балів.

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

	Вид навчальної діяльності	Бали
Атестація 1		
1	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	5
2	Участь у роботі на практичних заняттях	5
3	Виконання домашніх завдань	5
4	Виконання контрольних робіт, тестування	10
5	Індивідуальні та групові творчі завдання (виконання гугл-презентації, презентації за заданою проблемною тематикою)	5
Всього за атестацію 1		30
Атестація 2		
6	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	5
7	Участь у роботі на практичних заняттях	5
8	Виконання домашніх завдань	5
9	Виконання контрольних робіт, тестування	10
10	Індивідуальні та групові творчі завдання (виконання гугл-презентації, презентації за заданою проблемною тематикою)	5
Всього за атестацію 2		30
Показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності		10
Підсумкове тестування		30
Разом		100

Якщо здобувач упродовж семестру за підсумками контрольних заходів набрав менше 35 балів, то він не допускається до іспиту. Крім того, обов'язковим при мінімальній кількості балів за підсумками контрольних заходів є виконання індивідуальної творчої роботи (презентації).

Програма навчальної дисципліни передбачає врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для іспиту
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
66-74	D	
60-65	E	задовільно
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни